

ПРЕДСТАВЯНЕ НА ДЕЙНОСТ ДЗ: ОБУЧЕНИЕ В ПОДКРЕПА НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА И ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА ДЕЙНОСТ НА ПРЕПОДАВАТЕЛИТЕ

Я. Мерджанова¹, В. Божилова², Е. Димитрова³

Ключови думи: методика на академичното преподаване, дизайн на научното изследване, научноизследователски програми, европейско изследователско пространство

Научна област: академично преподаване; научно изследване

РЕЗЮМЕ

Представени са резултатите на една от дейностите, реализирана в рамките на проект BG051PO001-3.1.09-0016 “Кариерно израстване и повишаване на квалификацията на академичния състав в УАСГ”, който се осъществява с финансовата подкрепа на ОП “Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от ЕСФ на ЕС.

Дейност ДЗ имаше за цел провеждане в УАСГ на специализирани курсове с привличане на външни експерти-обучители. Дейността беше разделена на три поддейности с различни тематични направления както следва:

ДЗ-А: Курсове по Методика на академичното преподаване;

ДЗ-Б: Курсове по Концептуализация и дизайн на научното изследване;

ДЗ-В: Курсове по разработване на проектни предложения за участие в национални и международни научноизследователски програми.

Проведените курсове бяха изключително навременни и полезни за академичния състав на УАСГ и създадоха солидни предпоставки за по-пълноценно интегриране на университета в европейското висше техническо образование и международни научноизследователски мрежи.

¹ Яна Мерджанова, проф. дпн, кат. „Дидактика“, СУ, бул. „Цар Освободител“ 15, 1504 София, e-mail: merdjanova@abv.bg

² Ваня Божилова, доц. д-р, кат. „Теория на възпитанието“, СУ, бул. „Цар Освободител“ 15, 1504 София, e-mail: vania_krasi@abv.bg

³ Елена Димитрова, доц. д-р арх., кат. „Градоустройство“, УАСГ, бул. „Христо Смирненски“ 1, 1046 София, e-mail: eldim_far@uacg.bg

Въведение

Проектът BG051PO001-3.1.09-0016 “Кариерно израстване и повишаване на квалификацията на академичния състав в УАСГ” се реализира с финансовата подкрепа на ОП “Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от ЕСФ на ЕС, през периода април 2013 г. – декември 2014 г. Една от конкретните цели на проекта беше увеличаване на броя на преподавателите с модерна педагогическа подготовка, обвързана със спецификата на обучението по архитектура и строителство. Друга важна цел на проекта беше подобряване на научноизследователския капацитет на академичния състав, повишаване на конкурентоспособността на научноизследователските екипи и по-пълно интегриране на УАСГ в европейското научноизследователско пространство. За постигане на тези цели в проектното предложение беше включена дейност ДЗ, която беше разделена на три поддейности със следните тематични направления:

ДЗ-А: Курсове по Методика на академичното преподаване;

ДЗ-Б: Курсове по Концептуализация и дизайн на научното изследване;

ДЗ-В: Курсове по разработване на проектни предложения за участие в национални и международни научноизследователски програми.

В статията е представена работата, извършена по горните тематични направления, като съответните раздели в нея са написани от водещите експерти-обучители. Дейност ДЗ-А е представена от доц. д-р Ваня Божилова, дейност ДЗ-Б – от проф. д-р Яна Мерджанова, а дейност ДЗ-В – от доц. д-р арх. Елена Димитрова.

Дейност ДЗ-А: Курсове по методика на академичното преподаване

1. Представяне на курса

Съществен компонент от обучението и подкрепата на преподавателите от Университета по архитектура, строителство и геодезия (УАСГ) по дейност ДЗ от проекта беше курсът по „Методика на академичното преподаване”. Той се реализира с две групи преподаватели (общо 23 преподаватели) в периода октомври 2013 – май 2014 г., с продължителност на всеки от курсовете по 50 учебни часа. Учебната програма включва 9 основни теми с подтеми. След провеждане на обучението с първата група учасци се тя беше актуализирана на базата на получената от участниците обратна връзка и самооценката на преподавателя за необходимост да се диференцира една от подтемите като самостоятелна учебна тема. Оценяването на участниците беше формиращо текущо чрез анализ и обратна връзка на участието им в различните учебни дейности и финално чрез планирана и представена презентация по тема от преподавана от тях учебна програма и тест за оценяване на базовата им когнитивно-методическа компетентност.

Обучението имаше за цел да даде базова методическа подготовка и да насочи вниманието на университетските преподаватели към основните моменти на планиране, организиране, провеждане и оценяване на процеса на обучение на студенти.

2. Водещи принципи

В концепцията за академичното образование и обучение методиката на преподаване е базисна област на компетенции на всеки преподавател. Тя допълва и надгражда

да специфичната компетентност в областта на преподаване – т.нар. предметна компетентност. Затова в курса по „Методика на академичното преподаване” се съчетаха два подхода – специфично-съдържателен и методически. Всеки от тях има своята смислово-съдържателна цялост и значимост, но връзката им в полето на преподавателската дейност е връзка на взаимно осмисляне и взаимно опосредстване. Затова всеки участник в курса имаше възможност да прецени, осмисли и адаптира представените методически идеи през призмата на учебните дисциплини, които преподава в Университета. Този оценъчно-адаптивен компонент на обучението даде възможност и свобода на преподавателите за изграждане на личен методически стил и подход на преподаване.

Тематичното разгръщане на курса намери своята философия и методология в два теоретико-концептуални модела – в модела на Андрагогическия процес на М. Ноулис и модела на Д. Колб за експерименталното учене.

В смислово-съдържателното поле на андрагогическия модел вниманието се насочи към студентите като възрастни учащи, които се самоуправляват в процеса на учене, използват наличен учебен, житейски, социален и професионален опит като учебен ресурс и имат вътрешна мотивация и готовност за учене. Всички участници в курса осмислиха основната дидактическа връзка преподавател – учащи се, а оттам и дейностно-процесуалната връзка преподаване – учене. Тези взаимозависимости стоят в основата на обучението и само през тях както преподавателят, така и учащите се могат да намерят смисъла на собствената си дейност и практика. Тук думите на Саймън Вейл звучат много точно: „Най-важната част от образованието е преподаването на смисъла на това да се знае...”.

Моделът на Д. Колб, познат още като Цикъл на Д. Колб бе отправна точка за дискусия и моделиране на процеса на обучение в четири взаимосвързани компонента – конкретен опит на учащите се, рефлексия/осмисляне на опита, неговото концептуализиране и връзка с теорията и практикуване/прилагане в реална и/или игрова ситуация, за да се отработят конкретни умения. Дискусивните моменти в модела дадоха възможност на участниците в курса за вариативност на планирането и осъзнаване на „методическата свобода” на преподавателя, когато е компетентен в своята предметна област и познава добре хората, които обучава. Затова специален фокус в обучението бе поставен върху необходимостта от предварителна диагностика на потребностите от обучение на студентите, оценка и анализ на техния опит и способности.

Процесът на методическо планиране бе представен тематично и комплексно чрез:

- подходи за планиране на целите на обучението, така че те да бъдат конкретни и измерими;
- подходи за избор на методи на обучение, които да стимулират учащите се към участие, осмисляне и откриване на логико-семантични връзки в изучаваната проблематика, аргументиране и изразяване на позиция, самостоятелно търсене на информация и др.;
- подходи към ресурсното осигуряване на обучението – разработване на учебни материали, използване на учебна техника и на съвременни технологии;
- подходи към пространствения дизайн на учебните зали в зависимост от типа учебна дейност, така че да се подкрепя ученето на студентите и да се подпомага усвояването на учебното съдържание;

- подходи към оценяването на учебните постижения и разработване на логическа рамка за оценяване;
- подходи към оценяване на ефективността на проведено обучение – от гледна точка на постигането на неговите цели и удовлетвореност и на двете страни в процеса на обучение – преподавателят и учащите се.

Обучението бе планирано и реализирано като интерактивно, чрез диалогови методи и даване на постоянна обратна връзка както от преподавателя към участниците в курса, така и между самите учащи се, дискусии и коментари върху учебна проблематика, проиграване на някои ситуации чрез ролеви игри и прилагане на трикомпонентно оценяване – самооценка на учащия се, взаимно оценяване и оценяване от преподавателя.

3. Резултати

Основни принципи на обучение, които послужиха за отправна точка на диалога в учебната зала бяха „учене от опита“, „рефлексивност“, „концептуалност/систематичност“ и „интерактивност/действителност“. Така самото обучение на преподавателите имаше за цел да създаде „среда за преживяване на наученото“, възможност да погледнат на процеса на обучение и от двете му страни – от позицията на преподаватели и от позицията на учащи. „Сблъсъкът“ и/или „добриването“ на тези две позиции бяха лично преживени, вътрешно почувствани. И ако това донякъде е останало скрито, неизказано, само в мислите на участниците, то като конкретни дидактически резултати от курса можем да посочим следните:

1. В процеса на обучение учащите се запознаха с характерните особености на преподаването и ученето в Университета и основни изисквания към подготовката на преподавателя за занятия (лекции и упражнения).
2. Взеха участие в дискусии за осмисляне ролята на преподавателя и студентите и формираха умения за изработване на базисната учебна документация, необходима за провеждане на учебния процес – учебна програма, методически планове на занятия, портфолио на учебна дисциплина.
3. Използваха различни интерактивни методи на обучение и аргументираха възможности за тяхното прилагане в своята академична практика.
4. Запознаха се с различни форми и методи за оценяване на постиженията на студентите и за оценяване на собствената им ефективност. Разработиха система за оценяване за курс, който преподават в Университета.
5. Осъзнаха ролята и ангажираността си в процеса на обучение и за подпомагане на студентите да се справят по-добре с учебните задачи, в т.ч. като формират у тях необходими умения за учене.
6. Чрез финалните презентации на тема от курсове, които те водят в Университета, всеки от участниците показа своите умения за презентирание – подготовка, умело водене на аудиторията през учебното съдържание, диалогичност и комуникативност.

Благодарности

Изказвам искрена и дълбока благодарност на ръководителя на проекта проф. Борислав Белев; на екипа преподаватели-курсисти; на екипа, администриращ обучителната дейност; на ръководството на УАСГ за уникалната и все пак – дълбоко естествена възможност за сътрудничество, за обмен на идеи, за познавателни провокации, които са мощен стимулант за професионални креации, за академично оживление, за развитие на междуинституционалното и междудолегиално сътрудничество. За тях – на равнище университети /УАСГ и СУ/, равнище факултети, равнище специалисти, настоящият проект изигра роля на първопроходник.

ДЗ-Б: Курсове по концептуализация и дизайн на научното изследване

1. Представяне на курса. Цели и задачи

Научното познание и пътят на научното изследване /философия на науката, епистемология, психология на научното творчество, методология на научните изследвания/ имат своите извечни принципни въпроси–проблеми. Техните решения се променят през различните културни епохи. В съвременния свят процесите на синтез и интеграция са особено интензивни в сферата на научното познание – научните изследвания от различните области си обменят идеи, механизми, методи, средства. Нещо повече, такъв синтез е налице и между научното и останалите форми на човешко познание – философско, художествено, житейско. Ето защо, фундаменталните казуси на научното изследване надскочат форматирани граници и територии на научната класификация и са валидни за научното изследване въобще – така курсът превърна своите участници – преподавател социален и хуманитарен учен /философ и педагог/ и обучаемите инженерни и технически специалисти /инженери, архитекти, геодезисти, урбанисти/ в реални и „кръвно свързани“ партньори на тези метаравнища на научното опитване.

Основният смисъл на такъв курс е в отключването на специфичното научно многоравнищно самосъзнание и самоопределяне на младия изследовател, вдвояването му на пътя на автентичното научно дирене като специфична нагласа да открива, формулира и разгадава точно „научния“ тип проблеми около и у нас.

По-конкретно курсът си поставя за цел първо, да осигури възможност на изследователите в позитивна и индивидуално подкрепяща ги среда за вариативно структуриране, моделиране и „опитване“ в режим на критическа дискусия на конкретен личен изследователски конструкт; второ, да формира специфични умения за планиране на индивидуалната изследователска дейност и за съставяне на изследователската програма; трето, да формира основни групи умения за разработване и за директно/индиректно презентирание на научни резултати; четвърто, да стимулира и промоцира публични изяви и участия на млади изследователи и докторанти на различни форуми.

Методи и форми на обучение: лекции, самостоятелна работа, консултиране, индивидуални презентации, дискусии, проектиране.

Методи и система на оценяване на обучаемите и обратна връзка – на базата на изработване на индивидуално портфолио и на текущото участие в работата.

2. Основни акценти в учебната програма

2.1. Първи тематичен модул

Концептуално и методическо обезпечаване на научното изследване

Предварително теоретично проучване на проблемната област в широк периметър и перспектива – научна самоидентификация и самоопределение.

Основни групи подходи и методи на научното и метанаучното познание – Д. Хюм, Дж. Мил, Р. Карнап, К. Попър, У. Куайн, Т. Кун, И. Лакатош, П. Файарабанд, синергетични и философски методи на познание.

Методологическо и методическо параметриране на изследването – тема/проблем/заглавие; обект-предметна област; идейна и теоретична основа; трансферируемост; цел; задачи; хипотеза; методи на изследване.

Проблематизиране и концептуализиране на научното изследване – проблем, концепт, научна парадигма, научно противоречие, научна енигма – равнища на проблематизация, равнища на научно моделиране – теоретичен, концептуален, емпиричен/експериментален, приложен модел.

Дизайн на цялостно научно изследване.

2.2. Втори тематичен модул.

Разработване на научен труд

Специфични реквизити на научния труд – аргументация; увод; постановка на изследването; метарефлексивни компоненти: обобщения, изводи, логически връзки между отделните части в линеен порядък и в изследователска йерархия; заключение; приложения.

Комуникативност на научния текст: моделиране и онагледяване на ключовите изследователски фокуси.

Критерии за /само/оценяване на научен труд. Приносен характер на научния труд.

3. Резултати от апробацията и внедряването в академичната образователна практика

Обобщението на резултатите от разработването на концепцията за методологически технологичен модел-дизайн на научното изследване и апробирането му в обучителен курс има предимно качествен характер. В двукратното издание на курса се включиха 22 преподаватели /4 от които с докторска степен, а трима от тях – хабилитирани/ – научни изследователи от различни научни области в УАСГ – инженери, архитекти, урбанисти, художници, геодезисти, компютърни специалисти.

Сферите на научно познание, в които концептуализираха курсистите, са интердисциплинни. Самото по-добро и проблемно фокусиране върху обект – предметната област, прецизирането на изследователски цели в описателно-обяснителен, но и в изпреварващо-прогностичен и приложен аспект помогна и наложи преформулирането и изработването на проблемни научни заглавия, изявяващи научната „ниша“ и дълбочинна „дисертабилна“ изследователска проблематика: уплътняване на свлачища; конструкции, осигурени против изкълчване; обучителен модел на принудени трептения в подготовката на инженери в приложните професии; устойчивост на язовирни стени

при сеизмични явления; интегрирано регионално развитие и планиране; социопро-транствени мрежи в конкретни региони; урбанистични аспекти на развитието на големи жп ареали; достъпност на културното наследство; взаимодействието рисунка – архитектурен стил: историческо развитие, съвременност, перспективни приложения; изработване на национален геоид; методът на крайните елементи в геотехническото инженерство.

Обективен напредък в изследванията в три аспекта на дизайна – първо, съдържателен аспект – обект–предметно структуриране и фокусиране, авторски концепции, емпиричен модел, дизайн на изследователските процедури, предвиждане на трудностите и профилактика; второ, времеви организационен аспект, времево оптимизиране и ускоряване на дейностите. Реализирани няколко вътрешни и публични защити на докторати в УАСГ от февруари до декември 2014 г. Трето, технологичен организационен аспект на конструиране на мрежата от професионални, експертни, колегиални, научни контакти, които ще партнират в процеса на изследователската работа.

Като следствие от конструиране на цялостния дизайн се получи обективно структуриране не само на собственото изследователско поле, но и на изследователския и професионално-институционалния контекст – изключително важна особеност на развитието на съвременната наука – чрез междуинституционално, междунаучно, междуколегиално и междуличностно професионално сътрудничество.

Резултати на личностно равнище: чрез груповите и персонални евристични дискусии и научноизследователско сътрудничество и взаимнообмен се укрепи и обогати научноизследователската мотивация; научното самосъзнание и себеидентификацията на младите изследователи. Много бързо се проявиха признаците на обоснованото ново самочувствие като увереност и убеденост, че „Да, това е моята проблематика.“ Изяви се убеденост в ценността и смисъла на започнатите научноизследователски проекти.

Всеки автентичен изследовател е преживял тези етапи в съзряването си не само като изследователски технологичен и познавателен потенциал, но като психологическа и емоционална устойчивост, като психична балансираност, абсолютно необходими за множеството препятствия, ограничения и противоречия по пътя на диренето на истината за нещата, която се оказва в края на краищата истина за самите нас – които обитаваме нейния свят.

Основни изводи, свързани с автономния обучителен комплект от задания под формата на „портфолио на изследователя“:

1. Модулните задания осигуряват и заставят неколkokратно спускане от видимата технологично-структурно-текстова повърхност към дълбочината на вътрешните логически кохерентни пластове на научното изследване и обратно. Това позволява да се изявят и да се подсигурят, да се опитват паралелите:

- структура на обект–предметна област – научен проблем;
- теоретични анализи и модели – първично равнище на рефлексия;
- авторска концепция и хипотеза с ограничения – нов тип идея за взаимовръзка между параметри /вторично равнище на рефлексия/;
- емпирични и приложни модели – проверка на хипотеза, произтичаща от концепцията и научна прогностика /третични равнища на рефлексия/;

- научна екстраполация в дългосрочна перспектива – N-равнища на научна рефлексия и многоизмерен, с висока и изключителна ценност научен модел – теория, парадигма, откритие от най-висок ранг.

2. „Портфолиото на изследователя“ е преносимо като методически формиращ и развиващ инвариант през различните равнища на изследователска дейност.

По този начин едно автентично реализирано научно изследване има възможност да му се даде/да приеме/да придобие своята специфична и уникална текстова форма на определен научен жанр – дисертационен труд или монографичен труд, притежаващи всички необходими реквизити /компоненти/ и съответно осигуряващи си високата /само/оценка по съответните единоръководни показатели и критерии.

ДЗ-В: Курсове по разработване на проектни предложения за участие в национални и международни научноизследователски програми

1. Актуалност и цел на курсовете

Актуалността на курсовете ДЗ-В се определя от общата насоченост на политиката на Европейския съюз (ЕС) и свързаната с това потребност от развитие на научните изследвания, формулирана в стратегическия документ ЕВРОПА 2020. Идентифицираните в документа ключови предизвикателства пред развитието са свързани с преодоляването на последиците от икономическата криза и създаването на условия за по-конкурентоспособна икономика и по-висока трудова заетост. Те обуславят и важността на откритите основни приоритети на европейската политика, насочена към интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж.

Поставената пред курсовете ДЗ-В **основна цел** беше усвояването на необходимите знания и умения за планиране и разработване на проектни предложения за участие в изследователски конкурси от национални и международни научноизследователски програми. Очакваният резултат беше повишаване на конкурентоспособността на изследователските екипи на УАСГ, с което да се постигне по-пълноценно интегриране на УАСГ в европейското изследователско пространство.

Запознаването на преподавателите от УАСГ с общата стратегическа рамка на бъдещото финансиране на изследванията и иновациите в ЕС – Програма ХОРИЗОНТ 2020 с натрупания собствен изследователски опит и с реално съществуващите възможности и пътища за включване в общия европейски процес беше основателно разгледано като необходимо условие за стимулиране на изследователски интереси и предприемане на следващи стъпки към изграждане на ефективни изследователски контакти.

При подготовката на курсовете беше взет предвид и осмисленият изследователски опит на УАСГ в национални и европейски изследователски програми през последните две десетилетия. В резултат на успешно кандидатстване в университетските конкурси за научни изследвания, ежегодно провеждани от ЦНИП при УАСГ и финансирани чрез субсидия по Наредба 9 на МОН, в периода от 2005 до 2013 година са разработени общо 99 проекта с обща стойност 1,8 милиона лева. В периода 2003-2011 година ЦНИП при УАСГ е изпълнил също 11 договора за научни изследвания след спечелени конкурси на националния фонд „Научни изследвания“. Значителен международен опит е натрупан в резултат на участието на екипи от Университета в поредица

от изследователски програми на ЕС. Открояващи се примери сред тях са: програма INTERREG IIB CADSES (проект RIMED, 2003-2005); програма PHARE CADSES: (проект Floodmed, 2006-2008); Пета рамкова програма (проекти INNOCONS, 2002-2006; и TempQsim project, 2002-2005; PETUS project, 2002-05); Шеста рамкова програма (проект AquaStress, 2005-2009); Седма рамкова програма (проект HYLOW, 2008-12); програма COST (акция C20, 2005-2009; и акция TU1104, 2012-2016).

Замисълът на курса е да се обвържат стратегическите перспективи за включване в европейското изследователско пространство с възможностите за индивидуално предприемане на първи практически стъпки в рамките на действащите организационни форми за финансиране на научни и научно-приложни изследвания.

2. Тематичен обхват и организационна структура на занятията

Курсът е структуриран в шест лекционни занятия с обща продължителност 18 академични часа, чрез които да се отговори на общите потребности на участници с различен професионален профил и изследователски опит. Обхванати са шест основни теми, по които има възможност и за навлизане в дълбочина в зависимост от подготовката и специфичния интерес на участниците:

- Европейското изследователско пространство: концепция, програми и възможности за международно интердисциплинно сътрудничество;
- “Хоризонт 2020”: принципи, стратегически приоритети и съотносимост към професионалната област на УАСГ;
- “Хоризонт 2020”: първи обявени покани през 2014 година: тематични фокуси и очаквани предизвикателства;
- Управление и финансиране на национални научни изследвания чрез фонд „Научни изследвания“;
- Актуални национални и европейски покани в областта на научните изследвания. Международно координиране на изследванията чрез програма COST;
- Възможности за научни изследвания чрез ЦНИП при УАСГ.

В рамките на заключителния семинар на курса участниците докладват и подлагат на обсъждане самостоятелните си курсови работи, съдържащи: (а) индивидуално концептуално предложение за приложно научно изследване; (б) обосноваван избор за интегриране на предлаганото научно изследване в проектно предложение към някоя от обявените покани на рамковата програма на ЕС ХОРИЗОНТ 2020.

3. Учебният процес: особености на целевата група, подход и резултати

В рамките на проекта бяха осъществени три издания на курса ДЗ-В – през февруари, май и ноември 2014. Предприетото трикратно актуализиране на информацията, предоставяна на курсистите, беше предвидено по няколко причини. От една страна, периодът на осъществяване на проекта съвпадна с много динамичното развитие на процесите, свързани с рамковата програма ХОРИЗОНТ 2020 – от официалното ѝ обявяване и отварянето на първите покани за кандидатстване до оповестяването на

първите класирани проекти. От друга страна, в различни моменти на календарната година провеждането на курса съвпаднаше с различни етапи от провеждането на университетския и с националния конкурс за научни изследвания и това даде възможност в рамките на единния си тематичен обхват всяко от трите издания на курса заниманията да получи актуален практически насочен фокус и да подпомогне участниците за кандидатстване в реални конкурси за научни изследвания.

В трите издания на курса взеха участие общо 32 души от всички факултети на УАСГ (съответно от Строителен факултет – 15; Геодезически – 6; Архитектурен – 5; Хидротехнически – 4; Транспортен – 2). От тях 19 души бяха с научна и образователна степен “доктор”. Участниците бяха с различен изследователски опит и разнообразни по отношение на заемана длъжност (един професор, 13 доценти; 9 главни асистенти; 9 асистенти); съотношението жени/мъже беше 19/13.

Отчетените преки резултати от курса са свързани с разработените 32 курсови задачи, които бяха представени от авторите им и обсъдени на заключителните семинари на курсовете. Обсъждането на индивидуалните предложения от многодисциплинните по състав групи на участващите специалисти предостави възможност да бъдат осмислени отделните тясно професионални теми в един по-широк професионален контекст. Показателен за реалната полза от курса е фактът, че в университетския конкурс „Наука 2014“ през месец март бяха подадени десет изследователски предложения, практически базирани върху разработените курсови работи, като девет от тях получиха финансиране. Това вероятно обуслови и интереса на преподавателите към следващите две издания на курса.

Следва да бъдат отчетени като безспорен успех и един много по-широк кръг от резултати, които имат отношение към дългосрочния процес на изграждане на капацитет за интердисциплинни научни изследвания в УАСГ – запознаването на колеги от различни факултети; представянето на различни тематични области и професионални гледни точки; установяването на области с възможност за междудисциплинно сътрудничество от взаимен интерес; осъществяването на колегиални контакти и започването на междудисциплинен диалог между колеги от различни факултети може да се оцени като значим резултат на курса – благодарение на това вече са осъществени съвместни кандидатствания на участници от първия курс в европейски образователни и изследователски програми.

4. Осмисляне на наученото чрез проекта

Проведената след завършване на курсовете ДЗ-В **Кръгла маса** на тема “Интегрирането на УАСГ в Европейското изследователско пространство” предостави възможност на участниците в тях да изразят вижданията си за бъдещето на изследователската дейност в Университета в едно по-широко обсъждане на темата с административни ръководители и с колеги от УАСГ. Там бяха коментирани необходимите условия за успешно включване на Университета в европейския изследователски процес; възможностите за обединяване и структуриране на усилията; установените пречки и начините за преодоляването им; походите за оптимизъм и възможните следващи стъпки. Поставени бяха ясно аргументирани изисквания за изграждане на ясна визия за приоритетите на изследователската дейност и на цялостна научна стратегия в УАСГ; за съвременна изследователска инфраструктура и ясно дефиниран статут на изследователската дейност, за осигуряване на специализирана подкрепа (методическа, административно-правна и финансова) от страна на университета за осъществяване на

успешна изследователска дейност. Препоръчано беше да се осигури редовното годишно провеждане на курса ДЗ-В, като се привлекат и докторантите, за да се гарантира поддържането на необходимия изследователски капацитет на УАСГ.

Разработените **Методически насоки за кандидатстване в национални и европейски изследователски програми** се основават върху преподавателския опит, придобит по време на курса. Те отчитат откритите информационни празнини и ключови предизвикателства в процеса и са адресирани към *“всички преподаватели, докторанти, ръководители на административни звена в университета, които имат интереси в областта на научните изследвания, имат изследователски идеи или желание да ги подкрепят, имат желание да инвестират време и усилия в един процес с отворен финал – и вярват, че всичко това си струва; че включването на УАСГ в европейското изследователско пространство е възможно и жизненоважно – за тях самите и за академичната ни общност като цяло”*.

Заклучение

Анализът на резултатите показва, че курсовете по дейности ДЗ-А, ДЗ-Б и ДЗ-В бяха изключително навременни и полезни за академичния състав на УАСГ. Те бяха посрещнати с голям интерес от преподавателите от целевата група. Включването на външните експерти от Факултета по педагогика на СУ „Св. Кл. Охридски“ проф. д-н Яна Мерджанова и доц. д-р Ваня Божилова се оказа изключително ползотворно и допринесе за високата крайна оценка, която завършилите курсовете преподаватели им дадоха в проведеното анонимно анкетиране. Признание за високото ниво на проведените от тях обучения е и благодарственото писмо на ректора на УАСГ проф. д-р Красимир Петров до декана на Факултета по педагогика доц. д-р Бончо Господинов.

Курсовете, проведени от екип под ръководството на доц. д-р арх. Елена Димитрова бяха с фокус върху европейската програма „Хоризонт 2020“ за финансиране на научни изследвания. Те осигуриха важна методическа подкрепа в изграждането на умения за ефективна ориентация и комуникация при кандидатстване в европейските и националните програми. Представените теми бяха посрещнати с интерес от участниците и бяха подложени на задълбочено професионално обсъждане. Това позволи да се създадат условия за интерес към изследователската дейност у по-младите колеги и да се подложат на критична преценка съществуващите условия и потребности в изследователското поле. В този смисъл осъщественият проект значително допринесе за съживяването на една дълго подценявана и стратегически важна дейност на университета – изграждането на експертна изследователска общност, която да бъде добре ориентирана в процесите в днешния ден и трайно мотивирана за тясно сътрудничество между различни области и различни страни в Европа и по света в динамичното поле на интердисциплинните научни изследвания.

Курсовете по дейност ДЗ на проект BG051PO001-3.1.09-0016 “Кариерно израстване и повишаване на квалификацията на академичния състав в УАСГ” създадоха солидни предпоставки за интегриране на преподавателския състав в европейското висше техническо образование и научноизследователски мрежи. Както експертите-обучители, така и участниците в проведените курсове препоръчват на академичното ръководство на УАСГ тези курсове да се провеждат регулярно и за в бъдеще, като в тях се включват не само преподаватели, а и докторанти.

Постъпила: януари 2015 г.

PRESENTATION OF ACTIVITY D3: TRAINING IN SUPPORT TO TEACHING AND RESEARCH WORK OF UNIVERSITY LECTURERS

Y. Merdjanova¹, V. Bojilova², E. Dimitrova³

Keywords: methods of academic teaching, research planning, research programs, European research area

Research area: academic teaching; research

ABSTRACT

The paper presents the results of one of the activities within the project BG051PO001-3.1.09-0016 “Career development and enhancing of qualification of academic staff of UACEG”, implemented with the financial support of Operational Program "Human Resources Development", co-financed by the European Social Fund of the European Union.

D3 activity was aimed at carrying out specialized courses for the University lecturers with participation of external experts. The activity was divided into three sub-activities with different thematic areas as follows:

D3-A: Courses in Methodology of academic teaching

D3-B: Courses in Conceptualization and design of research

D3-In: Training in developing project proposals for participation in national and international research programs.

The courses were extremely timely and useful for the academic staff of UACEG and created a solid base for more comprehensive integration of the university into the European higher technical education and international research networks.

¹ Yana Merdjanova, Prof. Dr. Habil., Dept. “Didactics”, Sofia University, 15 Tsar Osvoboditel Blvd., Sofia 1504, e-mail: merdjanova@abv.bg

² Vanya Bojilova, Assoc. Prof. Dr., Dept. “Theory of Education”, Sofia University, 15 Tsar Osvoboditel Blvd., Sofia 1504, e-mail: vania_krasi@abv.bg

³ Elena Dimitrova, Assoc. Prof. Dr. Arch., Dept. “Urban Planning”, UACEG, 1 H. Smirnenki Blvd., Sofia 1046, e-mail: eldim_far@uacg.bg